

DEZVOLTAREA EFICIENȚII ȘI CALITĂȚII SERVICIILOR PE CARE POLIȚIA MODERNĂ DIN SEC. XXI LE POATE OFERI CETĂȚENILOR

Liliana CREANGĂ,
*doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Drept public și securitate a frontierei”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Rezumat

Subiectul drepturilor omului în cazul polițiștilor reprezintă un element important al formării și este pus în discuție în aproape orice curs de pregătire cu privire la aceste drepturi: „Dar cum rămâne cu drepturile mele ca om? La ele cine se gândește?” Tratarea cu seriozitate a acestor preocupări poate contribui la acceptarea de către polițiști a sistemului drepturilor omului în ansamblu. Polițiștii trebuie să înțeleagă beneficiile pe care le oferă drepturile omului nu doar în cazul celorlalți, ci și în cazul lor înșiși. În exercitarea activității lor, polițiștii se confruntă cu numeroase întrebări relevante pentru drepturile omului; de asemenea, ei sunt afectați direct în ceea ce privește propriile lor drepturi.

Toate drepturile omului trebuie să fie garantate în mod nediscriminatoriu. În limbajul juridic, așa-numita interdicție „accesorie” privind discriminarea este cuprinsă în toate tratatele generale în domeniul drepturilor omului, cum ar fi articolul 14 din CEDO. Polițiștii trebuie să își modeleze activitatea și acțiunile în conformitate cu orientările privind drepturile omului. Ei sunt puși în fața dificilei sarcini de a-și utiliza puterea de apreciere și de a cântări interesele conflictuale percepute în fiecare situație concretă.

Cuvinte-cheie: discriminare, egalitate de gen, linii directoare, modalități de acțiune, servicii polițieneste, securitate

Summary

The subject of human rights is an important element of police officers training and is discussed in almost any courses regarding this right: “But what about my human rights? Who thinks of them?” Taking these concerns seriously can help police officers accept the human rights system as a whole. Police officers need to understand the benefits of human rights offer not only to others, but also to themselves. In carrying out their duties, police officers face many questions relevant to human rights; they are also directly affected in case of their own rights.

All human rights must be guaranteed in a non-discriminatory manner. In legal language, the so-called “ancillary” prohibition on discrimination is contained in all general human rights treaties, such as Article 14 of the European Convention on Human Rights. Police officers must model their work and actions in accordance with human rights guidelines. They are faced with the difficult task of using their power of appreciation and weighing the conflicting interests perceived in each concrete situation.

Keywords: discrimination, gender equality, guidelines, modalities of action, police services, security.

Introducere. Domeniul de activitate al serviciilor polițienești urmărește menținerea unui climat optim de siguranță care să asigure protecția membrilor comunității, formată atât din bărbați, cât și din femei. Având în vedere faptul că cetățenii întâmpină nevoi de siguranță diferite în funcție de dimensiunea de gen, am considerat că este importantă existența unei reprezentări echitabile la nivelul acestor instituții. Am presupus că femeile încadrate în structurile de ordine publică, în direcțiile operative, apelează la o abordare diferită în desfășurarea misiunilor lor și în contactul cu cetățenii, o abordare ce se încadrează într-o etică a grijii, ce pune accentul pe relațiile interpersonale, pe comunicare, pe responsabilitate și empatie [1].

Fapte reprobabile sunt întâlnite în toate sectoarele societății și afectează atât bărbații, cât și femeile, însă structurile de poliție continuă să fie predominant alcătuite din bărbați. Responsabile fiind cu menținerea și restabilirea ordinii publice, aceste structuri trebuie să conștientizeze faptul că femeile și bărbații întâmpină nevoi diferite în ceea ce privește siguranța lor și sunt afectați de violență și discriminare în moduri și grade diferite. Din acest punct de vedere, este important să existe o reprezentare echilibrată privind dimensiunea de gen.

Pornind de la faptul ca forțele principale de ordine publică sunt puternic masculinizate, dar și datorită valorilor apreciate, acest domeniu reprezintă un exemplu de manifestare a eticii drepturilor, în care conceptele principale sunt cele de drepturi și reguli, punându-se accent pe imparțialitate.

Prezența femeilor în aceste structuri conduce către o abordare diferită în relația cu membrii comunității, ce contribuie la îndeplinirea obiectivelor privind siguranța publică dintr-o altă perspectivă în cadrul căreia accentul cade pe responsabilitate și relații, iar moralitatea reprezintă un răspuns emoțional și înțelegere între indivizii ce alcătuiesc aceste relații.

Pentru ca activitățile din cadrul serviciilor polițienești să se desfășoare în condiții și cu rezultate optime, este necesar un echilibru între femei și bărbați, un echilibru între cele două voci, care să se completeze reciproc. Abordarea diferită a femeilor va aduce în prim plan o altă modalitate de a gândi și de a percepe problemele întâlnite în sectorul ordinii publice.

Cercetarea își propune să răspundă la o serie de întrebări: Este importantă dimensiunea de gen pentru poliție? Există nevoi diferite din partea cetățenilor, privind siguranța în funcție de dimensiunea de gen? De ce este importantă creșterea numărului de femei în cadrul acestor structuri? O mai bună reprezentare a femeilor în serviciile polițienești ar conduce către îmbunătățirea acestor servicii? Ce măsuri se impun a fi aplicate pentru integrarea cu succes a femeilor în structurile polițienești?

1. Accesibilitatea și eficiența unui serviciu de poliție reprezentativ

În ultimii ani s-a evidențiat necesitatea de a îmbunătăți condiția femeii în structurile de forță printr-o politică coerentă. Adevărata situație a femeii în Republica Moldova este departe de egalitatea proclamată legislativ, deși constituie o cerință esențială pentru societate, fiind considerată o componentă de bază a preocupării pentru respectarea drepturilor omului [2].

Favorizarea egalității de gen este o obligație legală internațională, dar și o necesitate pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare națională. La nivelul serviciilor de poliție, integrarea perspectivei de gen este fundamentală pentru protejarea drepturilor la locul de muncă, eficientizarea serviciilor de poliție, dar și pentru a avea societăți mai sigure și un stat de drept mai puternic. Aceasta pentru că realizarea egalității de gen previne violența, protejează drepturile oamenilor și permite tuturor să contribuie semnificativ la viața publică [3].

Este important să integrăm dimensiunea de gen în activitatea polițienească, deoarece:

* O societate care asigură egalitatea de gen este o societate mai sigură, care respectă statul de drept.

Experiența membrilor societății în materie de siguranță este strâns legată de gen ca și construcție socială. Cea mai clară demonstrație a legăturilor dintre gen și siguranță este prevalența violenței în bază de gen, inclusiv violența sexuală, violența în familie, traficul, căsătoria forțată și practicile tradiționale dăunătoare precum mutilarea genitală feminină și crimele de onoare. Aproximativ 35% de femei la nivel mondial se confruntă cu violența în bază de gen pe durata vieții. Bărbații și băieții suferă și ei din cauza acestor forme de violență.

La rândul său, asigurarea securității, siguranței și justiției pentru toate persoanele este o componentă de bază a statului de drept. Astfel, promovarea egalității de gen contribuie la consolidarea statului de drept al țărilor – element fundamental pentru pace și dezvoltare. Serviciile de poliție, în calitate de custozi ai legii și ordinii au un rol important în acest proces.

* Integrarea perspectivei de gen eficientizează activitatea polițienească.

Integrarea perspectivei de gen în activitatea polițienească permite o asigurare mai bună a securității și a accesului la justiție pentru toți oamenii. Bărbații, femeile, băieții și fetele nu se confruntă cu aceleași preocupări legate de securitate deoarece sunt victimele diferitor infracțiuni, care au loc în diferite locații și sunt înfăptuite de diferiți agresori.

Genul nu este singurul factor ce determină insecuritatea, iar abordarea intersecțională trebuie să fie aplicată pentru a lua în calcul influența altor factori precum orientarea sexuală, identitatea și expresia de gen, etnia, religia, clasa, vârsta și abilitățile fizice și mentale împreună cu experiențele trăite de oameni.

* Un serviciu de poliție reprezentativ este mai accesibil și mai eficient.

Un serviciu de poliție reprezentativ pentru comunitatea diversă pe care o servește, inclusiv în materie de gen, este mai ușor de accesat și inspiră încredere acelei comunități. Comunitatea este mai susceptibilă de a raporta infracțiunile și de a coopera cu poliția atunci când și femeile și bărbații se simt confortabil să lucreze cu poliția – de exemplu, atunci când o femeie victimă a violenței sexuale poate raporta acest lucru unei femei polițiste. Un serviciu de poliție diversificat înțelege mai bine necesitățile comunităților și poate construi o relație mai puternică cu ele. Acest lucru simplifică prestarea unor servicii de poliție mai eficiente.

Un serviciu de poliție diversificat, inclusiv în materie de gen, poate beneficia de un spectru mai larg de idei, abilități și experiențe. Dovezile sugerează că femeile polițiste tind să aibă anumite calități. De exemplu, în anumite contexte, femeile polițiste recurg mai rar la aplicarea forței și sunt asociate cu un număr mai mic de plângeri comparativ cu bărbații polițiști.

* Egalitatea de gen este o obligație legală internațională care sprijină dezvoltarea.

Toate țările au ratificat tratatele și instrumentele internaționale ce conțin angajamente privind egalitatea de gen, inclusiv în ceea ce privește sectorul de securitate.

Chiar dacă documentele internaționale și naționale recunosc că toate persoanele se nasc libere și egale în demnitate și drepturi, indiferent de rasă, etnie, vârstă, gen, religie etc., în realitate, în fiecare secundă o persoană este discriminată pe baza unui sau mai multor criterii de discriminare [4].

În același timp, cele mai prospere țări din lume sunt țările cu cel mai mare indicator al egalității de gen.

Un rol important în sporirea eficienței poliției la apelurile din partea comunității îl reprezintă instruirea cu privire la problemele sau practicile discriminatorii.

Instruirea poliției poate fi începătoare, specializată sau poate avea loc la locul de muncă și este o strategie pentru consolidarea competențelor (cunoștințe, abilități și atitudini) și modificarea comportamentelor. Indiferent de locul în care este realizată instruirea (centre de instruire, academii sau la locul de muncă), aceasta joacă un rol important în susținerea schimbărilor organizaționale, dacă materialul este conceput și prezentat în mod corespunzător.

Numărul mare de instruirii efectuate în cadrul reformei poliției a avut ca rezultat o serie de lecții despre ceea ce funcționează în sprijinirea învățării și modificării comportamentului. Instruirea poate fi un punct de intrare ușor, dar poate fi utilizat eficient nu doar pentru a oferi informații despre abilități și cunoștințe, ci și pentru a crea o bază pentru procesele de schimbare pe termen lung.

2. Identificarea măsurilor pentru ameliorarea modalităților de acțiune în domeniul recrutării, selectării și dezvoltării profesionale a polițiștilor

Una dintre premisele cruciale de integrare planificată și controlată a bărbaților și femeilor în serviciile de poliție este existența unei abordări strategice în cazul încadrării acestora [5]. Departamentelor de administrare a resurselor umane ale serviciilor de poliție din Europa de Sud-Est li s-a adresat întrebarea dacă la nivelul polițiilor naționale se aplică o astfel de abordare și pe ce se bazează în cazul în care există, dacă au fost stabilite cotele de angajare a femeilor, dacă există obiective anuale pentru recrutarea unui anumit număr (și care este cifra) de femei și bărbați și dacă s-a stabilit un termen până la care trebuie atins un anumit procent (și care este acest procent) de femei în cadrul serviciului de poliție.

Pentru identificarea provocărilor în procesul recrutării, selecției și dezvoltării profesionale a bărbaților și femeilor din serviciile polițienești, cu scopul promovării înțelegerii mai bune a problemelor cu care se confruntă bărbații și femeile în activitatea polițienească, cu scopul de a facilita schimbul de informații privind practicile pozitive existente din acest domeniu și pentru definirea măsurilor cu sprijinul cărora poate fi ameliorată practica existentă și sporită încrederea societății în forțele de ordine publică au fost concepute câteva linii directoare care propun modalități de acțiune în domeniu cu utilizarea prioritară a resurselor existente și fără modificări organizatorice majore [6].

Sporirea eficienței și calității serviciilor prestate de poliție poate fi realizată parcurgând următoarele obiective:

- * Atragerea unui număr mai mare de candidați calificați și motivați de sex masculin și feminin și facilitarea accesului acestora la sistemul de educație și în serviciul poliției.

Promovarea profesiunii de polițist se poate face prin realizarea unei colaborări mai active cu mass-media pentru ca în emisiunile tematice, în interviuri și în emisiunile documentare să se familiarizeze activitatea și rolul poliției, să se promoveze bărbații și femeile cu rezultate bune în poliție și să se includă femeile, în special, în patrurile a căror activitate este urmărită de echipele TV;

- * Sensibilizarea procesului de selecție la problemele de egalitate între sexe.

Potrivit datelor furnizate de serviciile de poliție din țară și de peste hotare, comisiile de selecție a candidaților dețin în general și femei în componența lor, dar rareori acest aspect este reglementat ca fiind obligatoriu.

Introducerea participării obligatorii a femeilor și bărbaților în comisiile de înscriere sau comisiile de concurs, asigurarea sensibilizării membrilor comisiei de înscriere în ceea ce privește genul și realizarea educației forurilor competente pentru elaborarea criteriilor de angajare în ceea ce privește nece-

sitatea accesului echitabil la locurile de muncă pentru femei și bărbați sunt aspecte importante în consolidarea sensibilizării comisiilor de selecție în ceea ce privește genul, prin urmare și asigurarea unui parteneriat între femei și bărbați în poliție.

* Consolidarea dezvoltării profesionale a bărbaților și femeilor din poliție.

Modernizarea serviciilor polițienești include și ameliorarea accesului femeilor, în special, dat fiind caracterul masculinizat al profesiei, la toate formele de educație și la instructajele suplimentare. În cazul în care există candidați cu aceleași calificări, a se da prioritate femeilor datorită numărului redus de femei care participă la perfecționare și care ocupă poziții înalte;

* Facilitarea faptului ca avansarea în carieră să nu fie limitată, în cazul femeilor, de diverse bariere formale și neformale.

Un aspect nu mai puțin relevant este introducerea conținuturilor privind egalitatea între sexe cu accent pe violența fondată pe discriminarea dintre sexe în sistemul de educație. Aceasta presupune educația obligatorie a tuturor angajaților de ambele sexe (la diverse niveluri) privind importanța și rolul poliției în lupta împotriva violențelor fondate pe sexe (prin seminare, ateliere și mese rotunde).

Introducerea mecanismului de promovare a egalității dintre sexe acolo unde nu există va contribui la promovarea, avansarea și garantarea participării echitabile a femeilor și bărbaților în toate sferile vieții publice și politice. Poate fi o persoană sau un departament însărcinat cu urmărirea implementării legislației și a principiilor antidiscriminării.

Reprezentanții mecanismelor pentru egalitatea între sexe din cadrul serviciilor de poliție colaborează de asemenea cu ONG-urile care pot asigura sprijin profesional în aplicarea legii, a strategiilor și planurilor de acțiune pentru realizarea egalității dintre sexe.

Concluzie. În concluzie, menționăm că în Republica Moldova legile, politicile și procedurile asigură serviciile de poliție cu mandate și stabilesc standardele de conduită pe care ar trebui să le respecte ofițerii de poliție. Angajamentul pentru egalitatea de gen și integrarea perspectivei de gen este realizat prin angajamente privind nondiscriminarea, protecția drepturilor, egalitatea, diversitatea și incluziunea.

Analiza necesităților de educație din domeniul drepturilor omului, cu precădere a egalității între sexe, ar trebui să reprezinte o sarcină durabilă și sistematică a tuturor instituțiilor și departamentelor de educație din cadrul poliției. Sensibilizarea angajaților din poliție la aspectele egalității între sexe și ale drepturilor omului este pe lista priorităților în asigurarea eficienței polițienești.

Luând în considerație că femeile și bărbații au experiențe de viață di-

ferite, ambele genuri trebuie să participe în procesul de luare a deciziilor în mod echitabil, așa încât nevoile tuturor să se regăsească în politicile elaborate și implementate.

Un parteneriat adevărat între femei și bărbați în conducerea activităților publice este o premisă pentru realizarea democrației în conformitate cu Declarația Universală privind democrația. Societate democratică este societatea în care femeile și bărbații sunt egali în drepturi la muncă, completându-se și îmbogățindu-se reciproc, prin diferențele lor.

Liniile directoare care pun accentul pe consolidarea competențelor (cunoștințe, abilități și atitudini) și modificarea comportamentelor s-au dezvoltat cu scopul de consolidare a capacității serviciilor de poliție, pentru promovarea principiului de egalitate între sexe și de eficiență în practica polițienească.

Referințe bibliografice:

1. Braga A. Abordarea integratoare a egalității de gen în forțele de ordine publică. În: Lucrare de dizertație, coordonatoare științifică: Conf. univ. dr. Liliana Popescu, Masteratul Politici de Gen și Minorități, Școala Națională de Studii Politice și Administrative. București, 2010.
2. Scutelnic O. Dimensiunea de gen în Poliție. În: Materialele conferinței științifico-practice internaționale „Teoria și practica administrării publice”. Chișinău, 17 mai 2018.
3. DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women (2019) „Activitatea polițienească și dimensiunea de gen”. În: Set de instrumente privind aspecte de gen și securitate. Geneva: DCAF, OSCE/ODIHR, UN Women.
4. Teleucă V., Vozian N. Egalitatea de gen în Moldova. Ghid pe înțelesul tuturor. Chișinău, 2019.
5. Crearea rețelei de femei polițiști în Europa de Sud-Est. Raport privind rezultatele anchetei. Bulgaria, septembrie 2010.
6. Rețeaua femeilor ofițeri de poliție din Europa de Sud-Est. Ghid pentru practica polițienească gender sensibilă, 2012.